LIZICA MIHUŢ

GENEZA UNEI IDEI… PREDICATIVE

Nu o dată, în elaborarea studiilor şi cărţilor noastre de gramatică ne-am aplecat asupra lucrării de referinţă, credem noi, a lui G. G. Neamţu, *Predicatul în limba română* (1986). Fiind impresionată de rigoarea demonstraţiei logice şi faptice privind statutul copulei din structura predicatului nominal, mi-am propus să aduc în discuţie câteva aspecte privind contribuţia distinsului Profesor în chestiunea amintită. Primul contact retrospectiv privind studiile pregătitoare a ceea ce urma să devină volumul *Predicatul în limba română* a fost articolul *Despre auxiliare* (1971).

În acest articol, G. G. Neamţu are în vedere faptul că termenul „copulativ" nu posedă o acoperire reală, funcţională, am zice, atât în planul semantic, cât şi în planul sintactic. El consideră că termenul în discuţie se justifică în plan semantic, deoarece aici intermediază un raport de calificare sau de identificare a subiectului prin numele predicativ. În plan sintactic însă, el nu are caracter relaţional, nu mijloceşte un raport sintactic între subiect şi numele predicativ. Cu alte cuvinte,

> „[...] *a fi* (sau alt copulativ) nu realizează prin el însuşi subordonarea numelui predicativ subiectului" (Neamţu 1971, p. 335),

deoarece numele predicativ exprimat prin părţi de vorbire care permit acordul gramatical se subordonează subiectului prin acest acord, iar substantivul şi pronumele prin juxtapunere (sau aderenţă).

> „O coordonare a numelui predicativ cu subiectul prin intermediul lui *a fi*, de asemenea, se exclude" (*ibidem*).

Mai mult, *a fi*

> „[...] se depărtează de conective (elemente relaţionale) atât prin faptul că **nu** este mijlocul unui raport sintactic, cât şi prin aceea că **nu** este exterior funcţiei predicative, pe care o actualizează în numele predicativ".

El este un component al funcţiei sintactice,

> „[...] funcţie care se realizează ca atare numai prin el, în prezenţa lui. De aceea vom considera grupul *a fi + nume predicativ* drept o funcţie unitară" (*ibidem*, p. 356).

În cadrul acestei funcţii, el are rolul

> „[...] unui modificator funcţional al numelui, adverbului sau interjecţiei, este cel care le conferă acestora valoare predicativă, chiar dacă numele predicativ şi *a fi* se manifestă fiecare separat ca termen în raport cu subiectul" (*ibidem*).

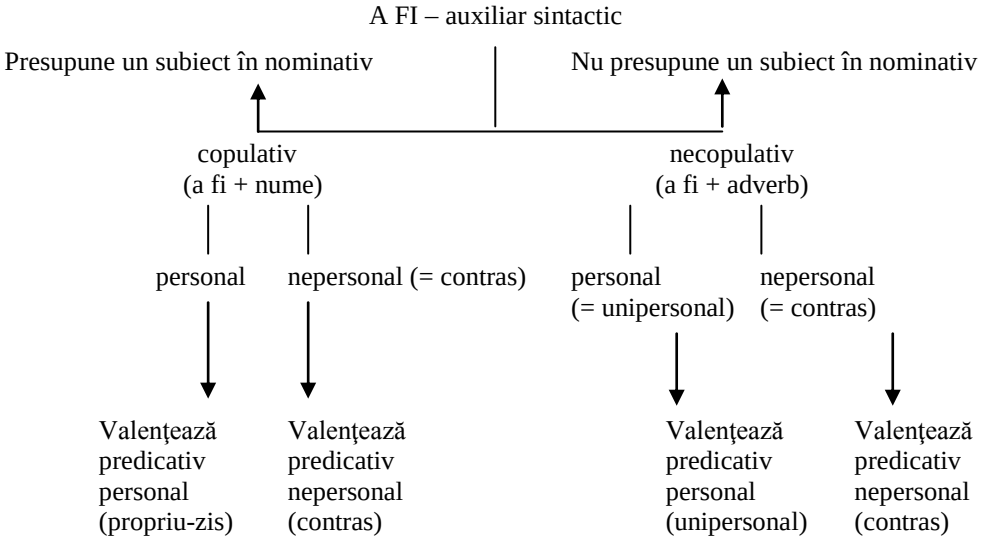
A fi îşi menţine calitatea „predicativă" şi în cazul modurilor nepersonale, prin ceea ce autorul numeşte *contrageri*, pe care le opune *personalizării*.

> „Vom numi contragere – precizează el – trecerea de la un mod personal la unul nepersonal şi personalizare – operaţia contrară" (*ibidem*, p. 357).

BDD-V663 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:51 UTC)

Să reţinem că, în grupul *a fi + adverb*, *a fi* „are un îndoielnic caracter de *copulativ*”, pentru că al doilea termen al relaţiei: ∅ + *a fi* + *adverb* „nu face o legătură semantică”, dar îşi menţine calitatea „de modificator sintactic predicativ, generând în adverb valoarea predicativă” (*ibidem*, p. 358).

Astfel, *a fi*, indiferent că e la mod personal sau nepersonal, este copulativ în grupul *a fi + nume* (substantiv, adjectiv, pronume, numeral) şi nu este copulativ în grupul *a fi + adverb* (sau interjecţie), pentru acesta din urmă propunând termenul *auxiliar sintactic*. G. G. Neamţu realizează următoarea schemă clasificatoare pentru „aşa-numitul verb copulativ” (*ibidem*, p. 359):

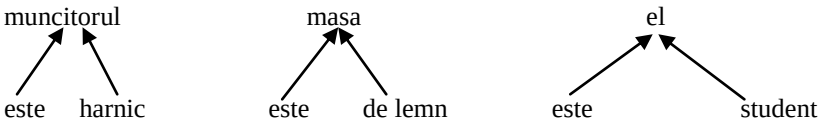
Un alt studiu definitoriu este *Termeni regenţi pentru determinanţii (complementele) predicatului nominal* (1972). Autorul precizează că observaţiile din articol se încadrează în discuţia mai largă privind raporturile dintre conţinut şi expresie, dintre interpretarea sintactică şi cea logico-semantică, pledând pentru evidenţierea diferenţei dintre analiza logico-semantică şi cea sintactică. În acest sens, el subliniază că

> „[...] premisa teoretică a lucrării este *relaţia binară*, mod de realizare, şi unic, al raporturilor sintactice între termeni, potrivit căruia orice relaţie sintactică priveşte exclusiv doi termeni” (Neamţu 1972, p. 51),

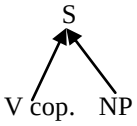
teză susţinută, de altfel, de D.D. Draşoveanu şi acceptată de lingviştii clujeni, şi nu numai.

Problema care se pune este dacă „predicatul nominal constituie o funcţie sintactică unitară” (*ibidem*). Se are în vedere clarificarea relaţiei predicatului nominal cu subiectul, relevându-se faptul că verbul copulativ se subordonează subiectului prin acord verbal, iar numele predicativ prin acord nominal, joncţiune sau juxtapunere, ca în următoarele scheme:

BDD-V663 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:51 UTC)

rezultând schema generală

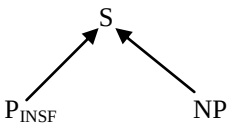
Ca atare, numele predicativ şi verbul copulativ se subordonează subiectului, fiecare *independent* şi *diferit* între cele două elemente neexistând niciun raport sintactic „materializat". În acest context, întrebarea dacă predicatul nominal este într-adevăr „funcţie unitară", de vreme ce relaţiile cu subiectul sunt diferite şi independente, duce la constatarea că acest tip de predicat este o „structură" *disociabilă*. Unitatea lui este evidentă „doar în plan semantic".

> „Deşi nelegate între ele – precizează G. G. Neamţu –, numele predicativ şi verbul copulativ sunt ceea ce sunt numai în cadrul acestei unităţi semantice. Existenţa copulativului condiţionează calitatea de nume predicativ, acesta realizând *un raport condiţionat* cu subiectul" (*ibidem*, p. 54, nota 13).

Aşadar, din acest punct de vedere el este eterogen şi se poate emite prezumţia că avem a face, de fapt, cu două funcţii sintactice. De altfel, *a fi*, din punct de vedere gramatical, nu se diferenţiază cu nimic, morfologic, de verbele predicative, lipsindu-i doar conţinutul semantic spre a dobândi statutul de predicat.

> „În planul expresiei gramaticale, consideră autorul, el şi este un predicat vid de conţinut semantic, o funcţie vidă, o materializare *formală* a predicaţiei prin categoria persoanei şi a numărului, un *predicat insuficient* (P_{INSF})" (*ibidem*, p. 54),

ideea extinzându-se şi asupra celorlalte verbe copulative, schema generală fiind, acum:

Concluzia este că „predicatul nominal nu este o funcţie unitară" (*ibidem*), ceea ce-l determină pe G. G. Neamţu să-şi reconsidere „teza exprimată în articolul anterior" (*ibidem*, p. 52, nota 3; vezi şi *supra*). A doua întrebare adusă în discuţie este dacă „verbul copulativ este *doar* un instrument gramatical şi, de aceea, nu permite determinanţi" (p. 51). În acest sens, G. G. Neamţu atrage atenţia asupra faptului că verbul copulativ se subordonează subiectului prin acord verbal. Aceasta înseamnă că este şi el *o funcţie*, nu o simplă „formă gramaticală", căci, dacă n-ar fi aşa, n-ar

BDD-V663 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:51 UTC)

putea suporta raportul de subordonare. Într-o asemenea situaţie, predicatul nominal ar fi o *categorie morfologică*, cu *a fi* morfem, ceea ce acordul nu permite:

> „Calitatea de a fi termen subordonat – afirmă G. G. Neamţu – ne obligă implicit şi la acceptarea calităţii de a putea fi termen regent. Din moment ce este subordonat, *poate fi şi este şi regent*" (*ibidem*, p. 57).

Astfel, *a fi*, la mod nepersonal, este regent prin calitatea sa verbală:

> *El nu poate **fi ce** nu este.*
> *N-am venit la voi aseară, **nefiind** altfel de cum mă ştii.*
> ***De fost** [bun], a fost, nu-i vorbă.*

Pentru calitatea verbală a lui *a fi* şi a celorlalte copulative pledează şi faptul că sunt *intranzitive*.

> „Or – se arată în articol –, categoria tranzitivităţii în baza definiţiei ce i se dă, nu caracterizează decât verbe care au sau pot avea determinanţi. […] Ele rămân intranzitive ca verbe ce sunt, pentru că nu acceptă un complement direct şi orice fel de determinanţi" (*ibidem*).

În plus, *a fi* (şi celelalte copulative) permite degajarea unei componente lexicale şi a alteia purtătoare de categorii gramaticale. Astfel,

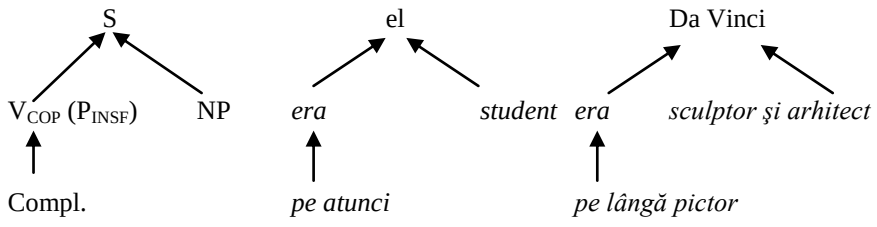
> „[...] tema copulativului, cu tot caracterul său abstract, rămâne o temă lexicală ce acoperă o unitate de conţinut semantic mult atenuat dar nu redus la zero" (*ibidem*, p. 58).

G. G. Neamţu mai aduce în sprijinul statutului „lexical" al lui *a fi* şi a copulativelor şi alte argumente (calitatea de regente insuficiente a regentelor subordonatei predicative, de exemplu), dar cele amintite de noi ni se par cele mai relevante. În funcţie de aceste argumente, G.G. Neamţu se consideră îndreptăţit să afirme că

> „[...] verbele copulative (inclusiv *a fi*) nu sunt lipsite de posibilităţi gramaticale pentru a se constitui în funcţii, fie subordonate, fie regente […]" (*ibidem*, p. 60),

încât faptele arată că „verbele copulative nu au o situaţie singulară în limbă" (*ibidem*). Consideraţiile teoretice sunt detaliate prin analiza unor structuri care conţin verbul copulativ înţeles ca P_{INSF}.

(1) V_{COP} + *Subst* (NP). Apariţia unui complement în această structură face ca el să determine doar copulativul şi nu substantivul, pentru că acesta nu poate avea complemente. Soluţia derivă şi din faptul că nu se acceptă „complementul ca determinând întregul predicat nominal" (*ibidem*). Schema este aşadar (*ibidem* p. 61):

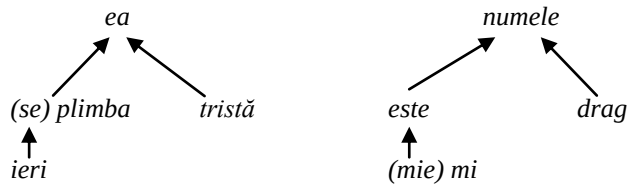

BDD-V663 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:51 UTC)

La celelalte copulative, subordonarea complementului este mai evidentă, datorită semantismului conservat parţial. Soluţia se impune şi în *expresiile stării*, de tipul *îi era ruşine, mi-e foame, ne-a fost milă* etc., în care *a fi* este termen regent, iar pronumele poate fi interpretat şi ca subiect logic:

(2) V_{COP} + *Adj* (NP). În asemenea structură, adjectivul are şi el complemente, copulativul putând fi regent pentru circumstanţiale, dar şi pentru complementul indirect: *Ea se plimba ieri tristă. Îmi este drag numele tău* (*ibidem*, p. 63):

(3) V_{COP} + *Adv* (NP). Este vorba de expresiile unipersonale de tipul *e bine, e viu, e uşor, e drag, e greu, e cu putinţă* etc., mai frecvent: *mi-e bine, ţi-e rău, le e greu* etc. (*ibidem*, p. 64):

Se răspunde astfel şi la a treia întrebare:

„În cazul în care predicatul nominal este disociabil în funcţii, care este termenul regent al determinanţilor: verbul copulativ sau numele predicativ?" (*ibidem*, p. 52).

Să reţinem câteva concluzii:

„Predicatul nominal nu constituie o singură funcţie sintactică, fiind analizabil într-un *predicat insuficient* şi un *nume predicativ* (eventual, numit altfel). Determinanţii externi se referă doar semantic la grupul V_{COP} (P_{INSF}) + NP, luat unitar, relaţia gramaticală realizându-se însă fie cu numele predicativ, fie cu verbul copulativ (P_{INSF}), dar nu cu amândouă" (*ibidem*, p. 65).

Se închide astfel o demonstraţie, precum am menţionat deja, originală, care a produs semnificative reverberaţii în gramaticile redactate ulterior, inclusiv în cele academice (GALR 2005, GBLR).

Avem speranţa că recursul la diacronie a pus în valoare efortul analitic al lui G. G. Neamţu, în cadrul căruia s-au cristalizat premisele unei noi teorii, în spiritul

BDD-V663 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:51 UTC)

şcolii clujene de gramatică, în legătură cu statutul copulei în ceea ce se numeşte, în mod tradiţional, „predicat nominal”.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

CL = „Cercetări de lingvistică”, Cluj, I, 1956 şi urm.
Drașoveanu 1997 = D. D. Drașoveanu, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1997.
GALR 2005 = *Gramatica limbii române*, vol. I. *Cuvântul*, vol. II. *Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005.
GBLR = *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2010.
Neamțu 1971 = G. G. Neamțu, *Despre auxiliare. Cu privire specială la „a fi”*, în CL, XVI, 1971, nr. 2, p. 355–363.
Neamțu 1971 = G. G. Neamțu, *Termeni regenți pentru determinanții (complementele) predicatului nominal*, în CL, XVII, 1972, nr. 1, p. 51–66.
Neamțu 1986 = G. G. Neamțu, *Predicatul în limba română. O reconsiderare a predicatului nominal*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.

THE GENESIS OF A... PREDICATIVE IDEA
(*Abstract*)

This article has in view G. G. Neamțu’s analytic approach regarding the semantic and syntactic status both of the verb *to be* and the other verbs, which are integrated, according to the traditional grammars, as *copula verbs*. G. G. Neamțu concluded that *a fi* possesses two syntactic roles: one the role of copula verb, inside the phrase *a fi* + a nominal (noun, adjective, pronoun, numeral), and the role of noncopula, in the phrase *a fi* + adverb (or interjection). Based upon a rigorous and original demonstration, G. G. Neamțu establishes that the subjective predicative complement and the copula verb are both subordinated to the subject, each *independently* and *differently*; between the two constituents does not exist any kind of syntactic relation „materialized”. Therefore, the nominal predicate is not a unitary function, but a structure that can be analysed such as an *insufficient predicate* and a *subjective predicative complement*.

Cuvinte-cheie: ***a fi***, *semantică*, *sintaxă*, *predicat*, *complement*, *verb copulativ*.
Keawords: ***a fi*** *‘to be’*, *semantics*, *syntax*, *predicate*, *complement*, *copula verb*.

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Facultatea de Ştiinţe Umaniste şi Sociale
Arad, str. Elena Drăgoi, 2

BDD-V663 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:51 UTC)